

Hapis Dışı Tedbirlere İlişkin Birleşmiş Milletler Minimum Standart Kuralları (Tokya Kuralları)*

*(Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun A/ Neb/45/110 sayılı ve 2 Nisan 1991 Tarihli
Tavsiye Kararı ile kabul edilmiştir.)*

Genel Kurul,

İnsan Hakları Evrancel Beyannamesinin ve Medeni ve Siyası Haklara İlişkin Uluslar arası Sözleşmenin yanı sıra, hukukla çatışan kişilerin haklarına ilişkin diğer uluslar arası insan hakları belgelerini hatırd tutarak. Aynı şekilde, Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tretmanına İlişkin Birleşmiş Milletler Birinci Kongresi tarafından kabul edilen, Suçluların Tretmanı için Minimum Standart Kuralları ve bu kuralların ulasal politikalara ve uygulamalara yaptığı önemli katkıları da hatırd tutarak,

Hapis dışı alternatifler hakkındaki, Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tretmanına İlişkin Birleşmiş Milletler Altıncı Kongresinin 8 numaraları kararını da hatırlayarak,

Aynı zamanda, Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tretmanı ve Cezaevi Mevcudunun Azaltılması ve Suçluların Sosyal Entegrasyonları ile ilgili Birleşmiş Milletler 7. Kongresinin 16 sayılı kararını da hatırlayarak,

İlaveten 21 Mayıs 1986 tarih ve 1986/10 sayılı hapis dışı alternatiflere dair Ekonomik ve Sosyal Konsey kararının, Genel Sekreterden, Suçun önlenmesi ve suçluların tretmanı için Birleşmiş Milletler Enstitülerinin yardımı ile Suçun önlenmesi ve suçluların tretmanı için Birleşmiş Milletler Enstitülerinin yardımı ile Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tretmanı ile İlgili Birleşmiş Milletler 8. Kongresine sunulmak üzere, bu konu ile ilgili temel prensiplerin formüle edildiği bir bakış açısı ile hapis dışı alternatifler hakkında bir rapor hazırlamasının istenildiği XI. bölümünü de hatırd tutarak,

Suçun Önlenmesi ve Kontrolü Komitesinin, Suçun önlenmesi ve suçluların tretmanının geliştirilmesi için en etkili olabilecek yöntem ve tedbirlere dair bölümün yer aldığı dördüncü oturum raporunda da vurgulandığı üzere, Suçluların kurum dışında tretmanı alanında mahalli, milli, bölgesel ve uluslar arası yaklaşım ve stratejilerin geliştirilmesi ve minimum standart kurallar formüle etmenin gerekli olduğunun farkında olarak :

Hapsin alternatiflerinin, suçluların tretmanı bakımından hem kendileri hem de içerisinde buldukları toplum için en üst seviyede yarar ağlayacak etkili bir metot olabileceğine inanarak.

Özgürlüğü sınırlamanın, sadece kamu güvenliği, suçun önlenmesi, adil ve caydırıcı cezalandırma bakımlarından haklı görülebileceğinin ve ceza adalet sisteminin nihai amacının suçlunun topluma yeniden kazandırılması olduğunun bilincinde olarak,

Birçok ülke artan cezaevi mevcutları ile cezaevi kalabalığının, Mahpusların Tretmanına İlişkin Minimum Standart Kuralların uygun bir şekilde tatbiki açısından güçlükler sebep olduğunu vurgulayarak;

Suçların önlenmesi ve kontrolü komitesinin başardığı işin yanı sıra, 8. Kongre için bölgesel hazırlık toplantıları ile suçun önlenmesi ve tretmanı hakkındaki toplantının II. Numaralı konusu olan "Hapis Sorunları Hakkında Ceza Adaleti Politikaları, Diğer Ceza Yaptırımları ve Alternatif Tedbirler" hakkındaki toplantılarında başardığı işi takdirle karşılayarak,

Hapis dışı tedbirlere ilişkin minimum standart kuralların geliştirilmesinde başardığı görev sebebiyle Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tretmanı ile ilgili Birleşmiş Milletler Asya ve Uzak doğu Enstitüsü'nün yanı sıra ilgili birçok hükümler arasında ve hükümet dışı kuruluşlara özellikle Uluslar arası Ceza ve Cezaevi Vakfı'na hazırlık çalışmalarından dolayı minnetlerini ifade ederek,

1. Bu karar ekindeki Birleşmiş Milletler Hapis Dışı Tedbirler için Minimum Standart Kuralları kabul ederek ve Suçun önlenmesi ve Kontrolüne Dair Komitesinin Tavsiyelerinin "Tokyo Kuralları" adıyla tanınmasını kabul eder;

2. Tokyo Kurallarının mili, bölgesel ve bölgelerarası düzeylerde ülkelerin siyası, ekonomik, sosyal ve kültürel şartları ve gelenekleri de dikkate alınarak uygulanmasını tavsiye eder;

* Metinler Necati NURSAL'a ait Uluslar arası Cezaevi Standartları ve Denetimli Serbestlik Kuralları Kitabı'ndan alınmıştır.

3. Üye devletleri, Tokyo Kurallarını Politika ve uygulamalarında tatbik etmeye davet eder;
4. Üye devletleri, Tokyo Kurallarını özellikle yasa uygulayıcı memurların, savcıların, hakimlerin, tretman memurlarının, avukatların, mağdurların, sosyal hizmetlerin ve hapis dışı tedbirlerin uygulanması ile ilgili hükümet dışı kuruluşların ayrıca yürütme, yasama ve kamu oyunun dikkatine sunmaya davet eder;
5. Üye devletlerin, 1994 yılından başlayarak her beş yılda bir Tokyo Kurallarının uygulamasına ilişkin rapor vermesini rica eder;
6. Bölgesel Komisyonları, Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Mahkûmların Tretmanı Enstitülerini, uzman kuruluşları ve Birleşmiş Milletler teşkilatı içerisindeki diğer birimler ile hükümetler arası kuruluşların yanı sıra ilgili hükümet dışı kuruluşları Ekonomik ve Sosyal Konseye danışmanlık statüsünde Tokyo Kurallarının uygulanmasına aktif olarak katılmaya çağrı;
7. Suçların Önlenmesi ve Kontrolü Komitesine bu tavsiye kararının uygulanmasının öncelikli olarak, nazari dikkate alması gerektiğini duyurur;
8. Genel Sekreterden Suçların Önlenmesi ve Kontrolü Komitesinin 12.oturumunda onaylanmak üzere Tokyo Kurallarına yorumlayıcı hazırlık çalışmaları yapmasını, hukuki güvencelere özel dikkat sarf ederek kuralların uygulanmasını ve benzer prensipleri belirlemesini talep eder;
9. Birleşmiş Milletler suçun önlenmesi ve suçluların tretmanı enstitülerini bu görevde genel sekretere yardımcı olmaya davet eder;
10. Hükümetler arası ve hükümet dışı kuruluşlar ile diğer ilgili kuruluşların bu gelişimi aktif olarak katılmalarını ister.
11. Genel sekreterden, Tokyo Kurallarının mümkün olan en geniş alana yayılmasını sağlayıcı, hükümetlere, hükümetlerarası ve hükümet dışı kuruluşlarla ilgili diğer birimlere de duyurulması da dâhil olmak üzere gerekli işlemleri yapmasını talep eder.
12. Aynı zamanda genel sekreterden, 1994 yılından başlamak üzere her beş yılda bir Tokyo Kurallarının uygulanması ile ilgili çalışmaları bir rapor halinde Suçun Önlenmesi ve Kontrolü Komitesine düzenli olarak bildirmesini talep eder.
13. İlaveten, Genel Sekreterden talepleri halinde üye devletlere Tokyo Kurallarının uygulanması ile ilgili yardımcı olmasını ve bunların Suçun Önlenmesi ve Kontrolü Komitesine düzenli olarak bildirmesini talep eder.
14. Bu kararın ve bu karara ek metnin Birleşmiş Milletlerin ilgili bütün birimlerinin dikkatine sunulmasına bir sonra basılacak Birleşmiş Milletler dokümanı olan “insan hakları: Uluslar Arası Belgelerin Bir Derlemesi” başlıklı dokümana ilave edilmesini rica eder.

EK

HAPİS DIŞI TEDBİRLERE İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MİNİMUM STANDART KURALLARI (Tokyo Kuralları)

1. GENEL PRENSİPLER

1- Temel Amaçlar

1- -1) Bu Asgari Standart Kurallar, hapis dışı tedbirlerin kullanılmasını geliştirmek için temel prensipleri ve hapse alternatif bir cezaya tabi olan kimseler için minimum korunmaları düzenlenmektedir.

1- -2) Bu kurallar, ceza adaletinin yerine getirilmesinde ve özellikle suçluların tretmanı konusunda toplumun daha fazla katılımının sağlanması ve ayrıca suçlular arasında topluma karşı sorumluluk duygusunun geliŐtirilesi amacıyla hazırlanmıştır.

1- -3) Bu kurallar, her ülkenin kendi siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel koşulan ve o ülkenin ceza adalet sisteminin amaç ve hedefleri göz önünde tutarak uygulanacaktır.

1- -4) Üye devletler bu Kuralları uygularken, kamu güvenliği ve suçun önlenmesi bakımından, suçluların bireysel hakları, mağdurların hakları ve toplumun kaygıları arasında adil bir denge sağlamak için çaba göstereceklerdir.

1- -5) Üye Devletler, hapse alternatif başka tedbirler sağlamak ve böylece hapis cezasının uygulanmasını azaltmak ve insan haklarına uygunluğu, sosyal adalet şartlarını ve suçlunun ihtiyacı olan rehabilitasyonu dikkate alarak, ceza adalet sistemini modernleŐtirmek için kendi hukuk sisteminde hapis dışı tedbirler geliŐtireceklerdir.

2- Hapis Dışı Tedbirlerin Kapsamı

2- -1) Bu Kuralların ilgili hükümleri, ceza adalet yönetiminin her aşamasında, kovuŐturulan, yargılanan ve cezası infaz edilen herkese uygulanacaktır. Bu Kuralların amacı bakımından, söz konusu kişilerin zanlı, sanık veya mahkûm olup olmadıklarına bakılmaksızın, bu kimseler “Suçlu” olarak adlandırılacaklardır.

2- -2) Bu Kurallar ırk, renk, cinsiyet, yaş, dil,din, siyasal veya diğer bir fikir, ul.usal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir konum gibi sebeplerle ayrımcılık yapılmaksızın uygulanacaktır.

2-3) Ceza adalet sistemi, suçun niteliğine ve ağırlığına, suçlunun kişiliğine ve geçmiş yaşamına, toplumun suça karşı korunmasına aha fazla uygunluk sağlamak ve hapis tedbirinin gereksiz yere kullanılmasından kaçınmak için, tutukluluk döneminden infaz dönemine kadar her aşamada, bir dizi hapis dışı tedbir öngörmelidir. Getirilin hapis dışı tedbirlerin sayısı ve türü, cezasının infazını mümkün kılacak biçimde belirlenmelidir.

2-4) Yeni hapis dışı tedbirlerin geliştirilmesi teşvik edilmeli, bunlar yakından izlenmeli ve uygulanmaları sistematik olarak değerlendirilmelidir.

2-5) Yasal koruma vasıtalarına ve hukuk kurallarına uygun olarak, suçluların toplum içinde ele alınmasına özen gösterilmeli, resmi işlemlere veya dava açma yoluna başvurmadan mümkün olduğu kadar kaçınılmalıdır.

2-6) Hapis dışı tedbirler en az müdahale prensibine uygun bir biçimde kullanılmalıdır.

2-7) Hapis dışı tedbirler suçtan ve cezadan arındırma hareketlerini bir parçası olarak kullanılmalı, bu yöndeki gayretlere müdahale veya bunları geciktirme amacı ile kullanılmalıdır.

3. Hukuki Korucuyular

3-1) Hapis dışı tedbirlerin konulması, tanımlanması ve uygulanması kanunla tayin edilmelidir.

3-2) Bir hapis dışı tedbirin seçimi, suçun niteliği ve ağırlığı, suçlunun kişiliği ve geçmiş yaşamı, infazın amaçları ve mağdurun hakları bakımından yerleşik ölçülere göre yapılan değerlendirmeye dayanmalıdır.

3-3) Yargı organının veya diğer yetkili bağımsız makamların bu konudaki takdir yetkileri, yargılamanın her aşamasında tam bir sorumluluk içinde ve sadece hukukun üstünlüğüne uygun olarak kullanılacaktır.

3-4) Resmi bir muhakemeden veya yargılamadan önce veya bunların yerine uygulanacak olan ve suçluya bir yükümlülük getiren bir Hapis dışı tedbir, suçlunun rızasını gerektirecektir.

3-5) Hapis dışı tedbirlerin uygulanması hakkındaki kararlar, suçlunun başvurusu üzerine yargısal veya diğer yetkili bağımsız makamların denetime tabi olacaktır.

3-6) Suçlu, hapis dışı tedbirin uygulanması sırasında kişisel haklarını etkileyen konular hakkında yargısal veya diğer yetkili bağımsız makamlara talepte veya şikayette bulunmak hakkına sahip olacaktır.

3-7) Suçluya başvuru için gerekli mekanizma ve mümkün olduğu takdirde, uluslar arası hukukta tanınmış insan haklarına aykırılık ile ilgili herhangi bir şikayet için tazmin sağlanmalıdır.

3-8) Hapis dışı tedbirler, suçlu üzerinde tıbbi veya psikolojik deneyler yapılmasını veya suçluya gereksiz yere fiziki veya ruhi zarar verebilecek tehlikeleri içermeyecektir.

3-9) Hapis dışı tedbir uygulanan suçlunun insan onuru her zaman korunacaktır.

3-10) Hapis dışı tedbirini uygulanması sırasında suçlunun hakları, hapis dışı tedbir karar veren yetkili makamın tayin ettiği ölçüden daha fazla kısıtlanmayacaktır.

3-11) Hapis dışı tedbirlerin uygulanması sırasında suçlunun özel yaşamının gizliliğine olduğu kadar, ailesinin de özel yaşamının gizliliğine saygı gösterilecektir.

3-12) Suçlunun şahsi sicili kesinlikle gizli tutulacak ve üçüncü kişilere verilmeyecektir. Bu kayıtlara giriş, sadece suçlunun dosyasını düzenlemekle doğrudan ilgili olan kişilerle veya usulüne uygun olarak yetki verilmiş kişilerle sınırlandırılacaktır.

4- Saklı Hükümler

4-1) Bu Kurallardaki hiçbir hüküm, Mahpusların Tretmanı için Minimum Standart Kurallarında, Küçükler için Adalet Sistemine dair Birleşmiş Milletler Minimum Standart Kurallarında, Her Hangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için Prensipler Bütünü'nde veya suçluların tretmanı ve onların temel insan haklarının korunması ile ilgili olup, uluslararası toplum tarafından tanınan diğer insan hakları belgelerinin ve standartlarının uygulanmasını önleyecek bir biçimde yorumlanamaz.

II. İLK SORUŞTURMA SAFHASI

5- İlk Soruşturma Tedbirleri

5-1) Gerektiği zaman ve hukuk sistemine uygun olduğu takdirde; polis, savcılık veya cezai konularla meşgul olan diğer makamlar, toplumun korunması, suçun önlenmesi veya hukuka saygının geliştirilmesi ve mağdurun hakları bakımından soruşturmayı sürdürmenin gerekli olmadığını takdir etmeleri halinde, suçluyu serbest bırakma yetkisine sahip olmalıdırlar. Serbest bırakmanın uygunluğu konusunda karar verilebilmesi amacıyla, her hukuk sisteminde bir takım belirli ölçüler geliştirilmelidir. Küçük suçlar için savcılar, gerektiği takdirde, hapis dışı tedbirlerin uygulanmasına karar verebilirler.

6- Tutuklama Tedbirinden Kaçınma

6-1) Tutuklama tedbiri, atılı suçun soruşturulması ve toplumla mağdurun korunması amacıyla ceza muhakemesinde son çare olarak uygulanmalıdır.

6-2) Tutuklama tedbirine alternatif tedbirler, mümkün olduğu kadar en erken aşamada uygulanmalıdır. Tutuklama, yukarıdaki kuralda belirtilen amaca ulaşmak için gerektiğinden daha uzun bir süre devam etmemeli ve insanca ve doğuştan sahip olunan insanlık onuruna saygı esasına uygun olarak yerine getirilmelidir.

6-3) Tutuklama tedbirine başvurulması halinde suçlunun yargısal veya diğer bir yetkili bağımsız makama itirazda bulunma hakkı olacaktır.

III. YARGILAMA VE KARAR SAFHASI

7- Sosyal Araştırma Raporları

7-1) Sosyal araştırma raporları edinme imkanı bulunması halinde, yargısal makamlar, yetkili bir kurum veya kuruluş tarafından hazırlanan bir araştırma raporu edinebilirler. Bu tür bir rapor, suçluların suç işleme eğilimi ve mevcut suçları hakkında sosyal bilgileri içermelidir. Bu raporda ayrıca, hüküm verme usulüne ilişkin bilgiler ve tavsiyeler de yer almalıdır. Rapor, bütün fikirlerin açıkça belirtildiği maddi vakıalara dayanılarak objektif ve tarafsız bir biçimde hazırlanacaktır.

8- Cezalandırma şekilleri

8-1) Hapis dışı tedbirlere karar vermeye yetkili ve elinde hapis dışı alternatifler konusunda geniş bir uygulama alanı bulunan yargısal makam bu kararı verirken, suçlunun topluma kazandırılma ihtiyacı, toplumun korunması ve mümkün olduğu takdirde kendileriyle görüşülebilecek olan mağdurların yararlarını dikkate almalıdır.

8-2) Hüküm veren makamlar olayları aşağıdaki şekillerde çözüme kavuşturabilirler:

- a) Tembih, ihtar ve kınama gibi sözlü yaptırımlar;
- b) Şartlı tahliye;
- c) Statü cezaları
- d) Para cezası ve gün para cezası gibi ekonomik yaptırımlar ve mali cezalar,
- e) Müsadere veya kamulaştırma kararı;
- f) Mağdura iade veya tazminat kararı;
- g) İnfazı durdurulmuş veya ertelenmiş ceza;
- h) Denetimli gözetim ve yargısal denetim;
- ı) Kamu hizmetlerinde çalıştırma kararı;
- i) Kampa gönderme;
- j) Ev hapsi
- k) Kurum dışı tretman yöntemlerinin bir başka türü;
- l) Yukarıda belirtilen tedbirlerden bazılarının birlikte verilmesi,

IV. MAHKUMİYET KARARINDAN SONRAKİ SAFHA

9- Mahkumiyet Kararı Sonrası Tedbirler

9-1) Mahkumları bir kuruma yerleştirmekten kaçınmak ve onların toplumla yeniden, en erken şekilde bütünleşmelerine yardımcı olmak için, Yetkili makamların elinde geniş bir hüküm sonrası alternatif uygulamaları bulunmalıdır.

9-2) Hüküm sonrası tedbirler şunlardır;

- a) Memlekete gitme izni ve geçici yurtlarda kalma;
- b) Çalışma veya eğitim için salıverme;
- c) Şartla tahliyenin çeşitli biçimlerine,
- d) Cezada indirim;
- e) Af

9-3) Af dışındaki hüküm sonrası tedbirler, suçlunun başvurusu üzerine yargısal veya diğer yetkili bağımsız makamların denetimine tabi olacaktır.

9-4) Hapis dışı bir program için, her hangi bir biçimde bir kurumdan çıkarılma, mümkün olan en kısa süre içerisinde ele alınmalıdır.

1. HAPİS DIŞI TEDBİRLERİN UYGULANMASI

10- Gözetim

10-1) Gözetimin amacı, suçtan tekerrür olasılığını azaltmak ve suçlunun yeniden suç işlemesi ihtimalini en aza indirecek biçimde toplumla yeniden bütünleşmesini sağlamaktır.

10-2) Bir hapis dışı tedbirin gözetimini de içermesi halinde, gözetim hukuken öngörülen öze şartlarda, yetkili makamlar tarafından yürütülecektir.

10-3) Verilen bir hapis dışı tedbir çerçevesinde, her bir özel olayda suçlunun işlediği suç

üzerinde kafa yormasına yardımcı olmak amacıyla, ona en uygun gözetim ve tretman yöntemi belirlenmelidir. Gözetim ve tretman periyodik olarak denetlenmeli ve gerekli görülen değişiklikler yapılmalıdır.

10-4) İhtiyaç göstermeleri halinde suçlulara psikolojik, sosyal ve maddi yardım ile, kendilerinin topluma bağlarını güçlendiren imkanlar ve toplumla yeniden bütünleşmelerini sağlayan kolaylıklar sağlanmalıdır.

11. Süre

11-1) Hapis dışı tedbirin süresi, hukuka uygun olarak yetkili makam tarafından belirlenmiş süreyi aşmayacaktır.

11-2) Suçlunun hapis dışı tedbire olumlu cevap vermesi halinde bu tedbirin daha erken sona erdirilmesine karar verilebilir.

12- Koşullar

12-1) Eğer yetkili makam, suçlu tarafından yerine getirilmesi gereken koşulları belirleyecekse, suçlu ve mağdurun ihtiyaçları ve hakları ile toplumun ihtiyaçlarını dikkate alacaktır.

12-2) Yerine getirilmesi gereken şartlar pratik, açık ve mümkün olduğu kadar az olmalıdır; bu şartlar suçlunun mükerrer suç türünden davranışlar içine girme ihtimalini azaltmayı ve mağdurun ihtiyaçlarını da dikkate alarak suçlun toplumla yeniden bütünleşme şansını artırmayı amaçlayacaktır.

12-3) Hapis dışı tedbirin uygulanmasında önce suçluya, bu tedbirin uygulanması konusundaki şartlar ile yükümlülükleri ve hakları ile ilgili yazılı ve sözlü olarak açıklama verilecektir.

12-4) Bu şartlar, suçluda meydana gelen gelişmeye uygun olarak, yasal hükümlere göre yetkili makamlar tarafından değiştirilebilir.

13- Tretman Usulü

13-1) Verilen belirli bir hapis dışı tedbir çerçevesinde, suçluların ihtiyaçlarını daha etkili bir biçimde karşılamak için, gerekli hallerde sosyal çalışma, grup terapisi, ikametgah içi programlar gibi değişik projeler ile çeşitli suçlu kategorilerine uygun özel tretman programları geliştirilmelidir.

13-2) Tretman programı, gerekli eğitimi almış ve pratik tecrübeye sahip uzman kişiler tarafından yürütülmelidir.

13-3) Tretmanın gerekli olduğuna karar verilmesi halinde, suçlunun özgeçmişi, kişiliği, yetenekleri, zeka durumu, sahip olduğu değerleri ve özellikle suçu işlemsine sebep olan şartları anlamak için her türlü çaba sarf edilmelidir.

13-4) Yetkili makam hapis dışı tedbirlerin uygulanmasında, toplumun ve toplumsal destek sistemlerinin yardımına başvurabilir.

13-5) Tretman programlarının etkili bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlamak için mümkün olduğu kadar yönetsel düzeyde ekip halinde sosyal çalışmaya yönelik görevler verilmelidir.

13-6) Her bir suçlu için, yetkili makam tarafından ayrı bir dosya açılacak ve muhafaza edilecektir.

14- Disiplin ve Koşulların İhlali

14-1) Uyulması gereken şartların suçlu tarafından ihlal edilmesi, hapis dışı tedbirlerin değiştirilmesi veya kaldırılması ile sonuçlanabilir.

14-2) Hapis dışı tedbirlerin değiştirilmesi veya kaldırılması kararı yetkili makam tarafından verilmelidir; bu karar ancak, hem gözetim görevlisinin hem de suçlunun sunduğu vakıaların dikkatli bir biçimde incelenmesinden sonra verilmelidir.

14-3) Hapis dışı tedbirin başarılı olamaması, otomatik olarak hapis tedbirinin uygulanmasına yol açmamalıdır.

14-4) Bir hapis dışı tedbirinin değiştirilmesi veya kaldırılması halinde, yetkili makam uygun başka bir hapis dışı tedbirin uygulanması için girişimde bulunacaktır. Hapis cezası ancak, başka uygun bir cezanın bulunamaması halinde verilebilir.

14-5) Gözetim altındaki bir suçlunun koşulların ihlali sebebiyle gözaltına alınma ve tutuklanma yetkisi kanunla belirlenecektir.

14-6) Hapis dışı tedbirin değiştirilmesine ve kaldırılmasına karşı suçluya yargısal veya diğer bağımsız bir makam önünde itirazda bulunma hakkı tanınacaktır.

VI. PERSONEL

15- İşe Alma

15-1) Personelin işe alınmasında ırk, renk, cinsiyet, yaş, dil, din, siyasi veya başka bir fikir, milli veya sosyal köken, mülkiyet, doğum veya başka bir statü gibi sebeplerle ayrımcılık yapılmayacaktır. Personelin işe alınmasıyla ilgili politika, ulusal politikalarla onaylanmış pozitif ayrımcılığı dikkate almalı ve gözetim altında tutulacak suçluların çeşitliliğini göz önünde tutmalıdır.

15-2) Hapis dışı tedbirleri uygulamak üzere tayin edilen görevliler, bu işe kişisel olarak uygun olmalı ve mümkün olduğu kadar mesleki eğitime ve pratik tecrübeye sahip bulunmalıdır. Görevlilerin nitelikleri açıkça belirlenmelidir.

15-3) Nitelikli meslek görevlilerini istihdam etmek ve çalışmalarını sağlamak için, bu görevlere uygun hizmet şartları, yeterli maaş ve işin niteliğine uygun menfaatler sağlanmalı, mesleki gelişme ve meslekte ilerleme için yeterli imkanlar yaratılmalıdır.

16) Personel Eğitimi

16-1) Görevlilere verilen eğitimin amacı, suçluların topluma kazandırılmaları, suçluların haklarının güvence altına alınması ve toplumun korunması konusunda görevlilerin sorumluluklarını açıkça ortaya koymaktır. Bu eğitim görevlilere, ayrıca ilgili kuruluşlarla işbirliği yapma ihtiyacı ile faaliyetleri koordine etme konusunda bir anlayış da vermelidir.

16-2) İşe başlamadan önce görevlilere hapis dışı tedbirlerin niteliği, gözetimin amaçlanan ve hapis dışı tedbirlerin uygulanmasında modeller hakkında bilgileri içeren bir eğitim verilecektir.

16-3) Görevliler işte çalışmaya başladıktan sonra, meslek içi eğitim ve bilgi tazeleme kurslarına katılarak, bilgilerin ve mesleki kapasitelerini sürdürüp geliştirmelidir. Bu amaca uygun ve yeterli tesisler sağlanmalıdır.

VII. GÖNÜLLÜLER VE DİĞER TOPLUM KAYNAKLARI

17- Halkın Katılımı

17-1) Kendilerine hapis dışı tedbirler uygulanan suçlular ile aile ve toplum arasındaki bağların güçlendirilmesindeki en önemli faktörlerin ve başlıca kaynaklardan biri olması nedeniyle, halkın katılımı teşvik edilmelidir. Halkın katılımı, ceza adaletinin yönetimi yönündeki çabaları tamamlayacaktır.

17-2) Halkın katılımı bireyler için kendi toplumunun korunmasına katkıda bulunma fırsatı olarak kabul edilmelidir.

18- Halkın Anlayış ve İşbirliği

18-1) Hükümet kuruluşları, özel sektör ve genel olarak halk, hapis dışı tedbirleri geliştiren gönüllü kuruluşlara destek vermeleri için teşvik edilmelidir.

18-2) Hapis dışı tedbirlerin uygulanmasında halkın katılımına olan ihtiyaç konusundaki duyarlılığı artırmak için konferanslar seminerler, sempozyumlar ve başka faaliyetler düzenlenmelidir.

18-3) Hapis dışı tedbirlerin daha geniş çapta uygulanmasına ve suçluların toplumla bütünleşmelerine yardımcı faaliyetlerin yürütülmesine yol açacak şekilde, halkta yapıcı bir tutum oluşturulmasına katkıda bulunmak için her türlü medya aracı kullanılmalıdır.

18-4) Halkın, hapis dışı tedbirlerin gerçekleştirilmesindeki rolünün önemi hakkında bilgilendirilmesi için her türlü çaba sarf edilmelidir.

19- Gönüllüler

19-1) Gönüllüler, söz konusu işe olan ilgileri ve yetenekleri esas alınarak özenle seçilip işe

alınmalıdır. Yapacakları işteki özel sorumlulukları bakımından kendilerine gereği gibi eğitim verilmeli, yetkili makamların desteğinden ve danışmanlığından yararlanmalı ve kendilerine yetkili makamlarla görüşme fırsatı verilmelidir.

19-2) Gönüllüler, suçlulara ve ailelerine danışmanlık hizmeti vermek, kapasitelerine ve suçluların ihtiyaçlarına görev başka şekillerde uygun yardımlarda bulunmak suretiyle, suçlular ile ailelerini toplumla daha derin bağlar geliştirmeleri yönünde teşvik etmelidirler.

19-3) Gönüllüler, görevlerini yerine getirirken, kazalar, yaralanmalara ve kamusal sorumluluklara karşı sigorta edilmelidirler. Çalışma sırasında uğradıkları zararlar için yaptıkları belgeli masraflar kendilerine geri ödenmeli, Toplumun huzuru için verdikleri hizmetler bakımından halkın kendilerini daha fazla tanımasını sağlanmalıdır.

VIII. ARAŞTIRMA, PLANLAMA, POLİTİKA OLUŞTURMA VE DEĞERLENDİRME

20- Araştırma ve Planlama

20-1) Planlama sürecinin esaslı bir yönü olarak, suçluların hapis dışı tedbirlerle tretmanı hakkındaki araştırmaların organize edilmesine ve geliştirilmesine, resmi ve özel kuruluşların katılımını sağlamak için çaba gösterilmelidir.

20-2) Tedbir uygulanan kişilerin, uygulayanların, toplumun ve politika oluşturanların karşılaştıkları problemler hakkında düzenli olarak araştırma yapılmalıdır.

20-3) Suçluların hapis dışı tretmanlarının uygulanması konusundaki verilerin ve istatistiklerin toplanması ve analizi için ceza adaleti sistemi içerisinde araştırma ve enformasyon mekanizmaları oluşturulmalıdır.

21- Politika Oluşturma ve Program Geliştirme

21-1) Ceza adalet sisteminin bütünlüycü bir parçası olarak, ulusal gelişim süreci içinde, hapis dışı tedbirler için programlar sistematik olarak planlanmalı ve uygulanmalıdır.

21-2) Hapis dışı tedbirlerin daha etkin bir biçimde uygulanması amacıyla düzenli olarak değerlendirmeler yapılmalıdır.

21-3) Hapis dışı tedbirlerin amaçlarını, fonksiyonunu ve etkinliğini değerlendirmek için periyodik denetimler yapılmalıdır.

22-İlgili Kuruluş ve Faaliyetlerle Bağlantı Kurma

22-1) Hapis dışı tedbirlerden sorumlu olan servislerle, ceza adalet sisteminin diğer branşları, resmi ve gayri resmi sosyal gelişme ve yardım kuruluşları arasında, sağlık, barınma, eğitim, iş ve kitle iletişimi alanlarındaki bağlantıların kurulmasını kolaylaştırmak için çeşitli düzeylerde gerekli mekanizmalar geliştirilmelidir.

23- Uluslararası İşbirliği

23-1) Kurum dışı tretman alanında, ülkeler arasında bilimsel işbirliğini geliştirmek için çaba sarf edilmelidir. Birleşmiş Milletlerin suçun önlenmesi ve suçluların tretmanı ile ilgili kuruluşları vasıtasıyla ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğinin Sosyal Gelişme ve İnsani İlişkiler Merkezi'nin, Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Birimi ile yakın ilişki halinde, Üye Devletler arasında hapis dışı tedbirler hakkında araştıra, eğitim, teknik yardım ve bilgi alışverişi güçlendirilmelidir.

23-2) Şartlı cezaya mahkum edilen veya Şartla Tahliye Edilen Suçluların Gözetiminin Transferi Hakkındaki Model Anlaşmaya Uygun Olarak, hapis dışı tedbirlerin alanını başka ülkelere de yaygınlaştırmak ve uygulamalarını kolaylaştırmak için karşılaştırmalı çalışmalar ile mevzuatın uyumu çalışmaları yürütülmelidir.